

4 Bo- og flyttetrender i norsk-samiske kommuner gjennom 40 år i relasjon til sysselsetting

Ann Ragnhild Broderstad Forsker, dr.med., overlege

Senter for samisk helseforskning, Institutt for samfunnsmedisin,

Universitetet i Tromsø, Medisinsk klinikk, Universitetssykehuset Nord-Norge, Harstad

Kjetil Sørli Seniorforsker, Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR)

Sammendrag

Flytting fra distrikt til byer er et kjent og voksende fenomen for svært mange distriktskommuner. De som flytter fra hjemkommunen, flytter ofte for godt, og det er ikke like vanlig at de flytter tilbake, spesielt gjelder det distriktskommuner i nord. På sikt vil fraflytting få store samfunnsmessige konsekvenser for et lite distriktssamfunn. De siste 40 årene har det vært stor utflytting fra mange tradisjonelle samiske kommuner til tettsteder og byer i Norge. Det er derfor en betydelig samisk eller fleretnisk populasjon bosatt i de norske byene.

En registerstudie som følger utflyttet befolkning over tid, er gjennomført av Senter for samisk helseforskning i samarbeid med Norsk institutt for by og regionforskning (NIBR) i 2011–2012. Grunnlaget for analysene er Det nasjonale folkeregisteret, hvor all informasjon om blant annet bosted, sysselsetting, flytting og utdanninger er registrert for hele Norges befolkning. Registeret har informasjon tilbake til 1964. Alle personer med oppvekst i forhåndsdefinerte kommuner er fulgt fra de var 15 år til de ved inngangen til 2008 var i alderen 33–57 år (nå i alderen 36–60 år). Det utgjør totalt 25 årskull, født i perioden 1950–74.

Kommunene i studien er valgt ut fra at de har både en samisk og norsk bosetning, totalt 23 samisk-norske kommuner fra Finnmark fylke i nord til Nord-Trøndelag i sør. Informasjon om etnisk bakgrunn finnes i folketellingene fra 1970. I tillegg ble Helse- og levekårsundersøkelsen fra 2003–2004, utført ved Senter for samisk helseforskning, brukt som bakgrunnsdokumentasjon ved definisjon av utvalgskommuner.

Undersøkelsen tok utgangspunkt i totalt 22 997 ungdommer – 11 546 gutter og 11 451 jenter. Av disse har nesten hver tredje ungdom flyttet ut fra sin oppvekstkommune og bosatt seg permanent i en by, totalt 8318 personer (36 %), av dem 4489 kvinner og 3829 menn. Flere kvinner enn menn flytter til byer og blir boende, henholdsvis 39 prosent kvinner og 33 prosent menn. Yngre menn flytter i økende grad sammenliknet med de eldste aldersgruppene. En stor andel, 40 prosent, av flyttestrømmen fra distriktene går til nærmeste byområde. Alle byene rekrutterer fra nærliggende geografiske distriktsområder.

Sysselsettingen i de samisk-norske områdene er 82 % for menn og 81 % for kvinner. Det er litt færre menn i arbeid i de samisk-norske områdene enn i landet for øvrig, men for kvinner er det ingen forskjell. Det er stor variasjon i sysselsettingsnivået mellom de sju områdene.

Generelt pendles det mindre i de samisk-norske kommunene enn i landet som helhet. Kvinner pendler også bare halvparten av det menn gjør, dette gjelder både i vår studie og i landet for øvrig.

*Resultatene som er presentert i dette kapittelet, er deler av trinn 1 i studien **Fra bygd til by**. Trinn 2 er en undersøkelse som skal sette søkelys på levekår hos personer som har flyttet fra distriktsområder til bykommuner. Trinn 2 vil basere seg på spørreskjema utsendt til utflyttete personer, og er planlagt gjennomført høsten 2012 og vinteren 2013.*

4.1 Innledning

Befolkningsstørrelse er avhengig av mange faktorer, blant annet antall fødsler, dødsfall, tilflytting og fraflytting. De siste 20–30 årene har antall innbyggere i mange kystkommuner blitt betydelig redusert. Samtidig har byene vokst proporsjonalt med synkende folketall i distriktene. Flytting fra distrikt til byer er et kjent og voksende fenomen for svært mange distriktskommuner (Juvkam ofl. 2010:16, Karlstad ofl. 2008:12, Sørлие 2001:5), og i mange tilfeller en nødvendighet for å skaffe seg utdanning og jobb. Det er derfor i hovedsak den yngste delen av befolkningen som flytter. Utflytting fører ofte til permanent fraflytting fra hjemkommune, og tilbakeflytting er ikke så hyppig forekommende, spesielt for distriktskommuner i nord. Kvinner flytter i større grad enn menn (Sørлие 2006), noe som påvirker tilveksten av barnetilskudd, samt tradisjonsoverføringer i de berørte samfunn. På sikt vil fraflytting få store samfunnsmessige konsekvenser for et lite distriktssamfunn.

Også byene påvirkes av flyttestrømmen fra distrikt til mer sentrale strøk. De siste 40 årene har det vært stor utflytting fra mange tradisjonelle samiske kommuner til tettsteder og byer i Norge. Det er derfor en betydelig samisk eller fleretnisk populasjon bosatt i de norske byene. Men det er ikke mulig å tallfeste hvor mange av utflytterne som har norsk, samisk eller blandet kulturell bakgrunn. Den samiske befolkningen i urbane strøk er en sammensatt gruppe, mange med røtter i forskjellige distriktsområder og med mangfoldig kulturbakgrunn og historie. Det er ikke tidligere gjort egne levekårsundersøkelser for denne utflyttede befolkningen. Slike undersøkelser er vanskelige fordi det ikke er enkelt å identifisere utflytterne i en ellers stor befolkningsgruppe bestående av mange ulike grupper (Bhopal 2008). Men disse utflytterne fra kommuner med både samisk og norsk bosetning kan identifiseres ved å følge befolkningen fra distriktskommuner over mange år gjennom registeranalyser.

En helhetlig gjennomgang av flyttemønstre fra distriktsområder med samisk og norsk befolkning til byer ble derfor gjennomført av Senter for samisk helseforskning og Norsk institutt for by og regionforskning i 2011 (Sørлие ofl. 2011). Formålet var å finne ut hvor mange som i løpet av en periode på 40 år hadde flyttet til byer.

I denne artikkelen vil vi presentere bo- og flyttedata fra 23 kommuner i Nord-Norge med samisk og norsk bosetning, og samtidig se på hvor stor andel av befolkningen som er sysselsatt, og hvor de jobber. Informasjonen om etnisk bakgrunn på individnivå foreligger ikke fordi en slik informasjon ikke finnes i Det nasjonale folkeregisteret som danner grunnlaget for våre analyser.

4.2 Begrepsavklaring

I det følgende vil vi avklare en del begrep som brukes i teksten (ramme 1).

Registeranalyse	Alle personer bosatt i Norge er registrert i flere register. Eksempel på register er Det nasjonale folkeregister, Fødselsregisteret, Kreftregisteret, Trygderegisteret etc. Analysene i denne artikkelen er basert på informasjon om oppvekststed og bosted senere i livet for årskullene født mellom 1950 og 1974.
Lokalbefolkning	Her forstått som summen av bofaste, tilbakeflyttere og internflyttere i et gitt område.
Bofaste personer	Her forstått som personer som aldri har meldt flytting ut av oppvekstkommunen sin etter fylte 15 år.
Internflyttere	Her forstått som personer som har flyttet til en annen kommune i egen region.
De fraflyttede	Her forstått som de som har flyttet ut fra egen region. Fraflytterne finner vi igjen i en av fem soner: enten i en av bygruppene, i et av de andre samisk-norske områdene, i en annen landkommune i Nord-Norge, i en annen landkommune i Sør-Norge, eller i utlandet.
Tilbakeflyttere	Her forstått som personer som har flyttet ut og senere tilbake til oppvekstkommunen i løpet av den aldersfasen vi ser på.
Tilflyttere	Her forstått som personer som har flyttet inn til en region og fortsatt bor der.
Videreflyttere	Her forstått som personer som har flyttet inn til en av distriktsregionene og senere flyttet ut igjen. Summen av videreflyttere og tilflyttere er alle som har meldt flytting inn til en region etter fylte 15 år.
Flyttebalanse	Er differansen mellom permanent tilflytting og permanent fraflytting. Flyttebalansen kommer i minus når flere flytter permanent fra sin hjemkommune enn de som flytter inn. Flyttebalansen blir positiv ved motsatte forhold.
Utflyttingskommune	Er den kommunen det flyttes fra. Utflyttingskommunene i denne undersøkelsen er gruppert i sju regioner, som passer sammen geografisk, historisk og kulturelt. I tillegg kan religion, språkkunnskaper og foreldrenes nærings- eller yrkesbakgrunn være viktige påvirkningsfaktorer på tvers av disse kategoriene.
Tilflyttingsstedene	I vår undersøkelse er dette byene i Norge, fordelt på ti byer og grupper av byer.
Demografi	Studiet av befolkningens sammensetning og størrelse på et gitt tidspunkt.

4.3 Metode og datainnsamling

Grunnlaget for analysene er Det nasjonale folkeregisteret hvor all informasjon om blant annet bosted, sysselsetting, flytting og utdanninger er registrert for hele Norges befolkning. Registeret har informasjon tilbake til 1964. Alle personer med oppvekst i forhåndsdefinerte kommuner er fulgt fra de var 15 år, til de ved inngangen til 2008 var i alderen 33–57 år (nå i alderen 36–60 år). Det utgjør totalt 25 årskull, født i perioden 1950–74. Disse er igjen inndelt i fem femårsgrupper.

Kommunene i studien er valgt ut fra at de har både en samisk og en norsk bosetning. Informasjon om etnisk bakgrunn finnes i folketellingene fra 1970 (Aubert 1978:27). I tillegg ble Helse- og levekårsundersøkelsen fra 2003–2004, utført ved Senter for samisk helseforskning, brukt som bakgrunnsdokumentasjon ved definisjon av utvalgskommuner (Lund ofl. 2007:89–184).

Analysen omfatter varig utflytting fra totalt 23 samisk-norske kommuner fra Finnmark fylke i nord til Nord-Trøndelag i sør. Basert på demografiske forhold er kommunene satt sammen i sju områder (ramme 2):

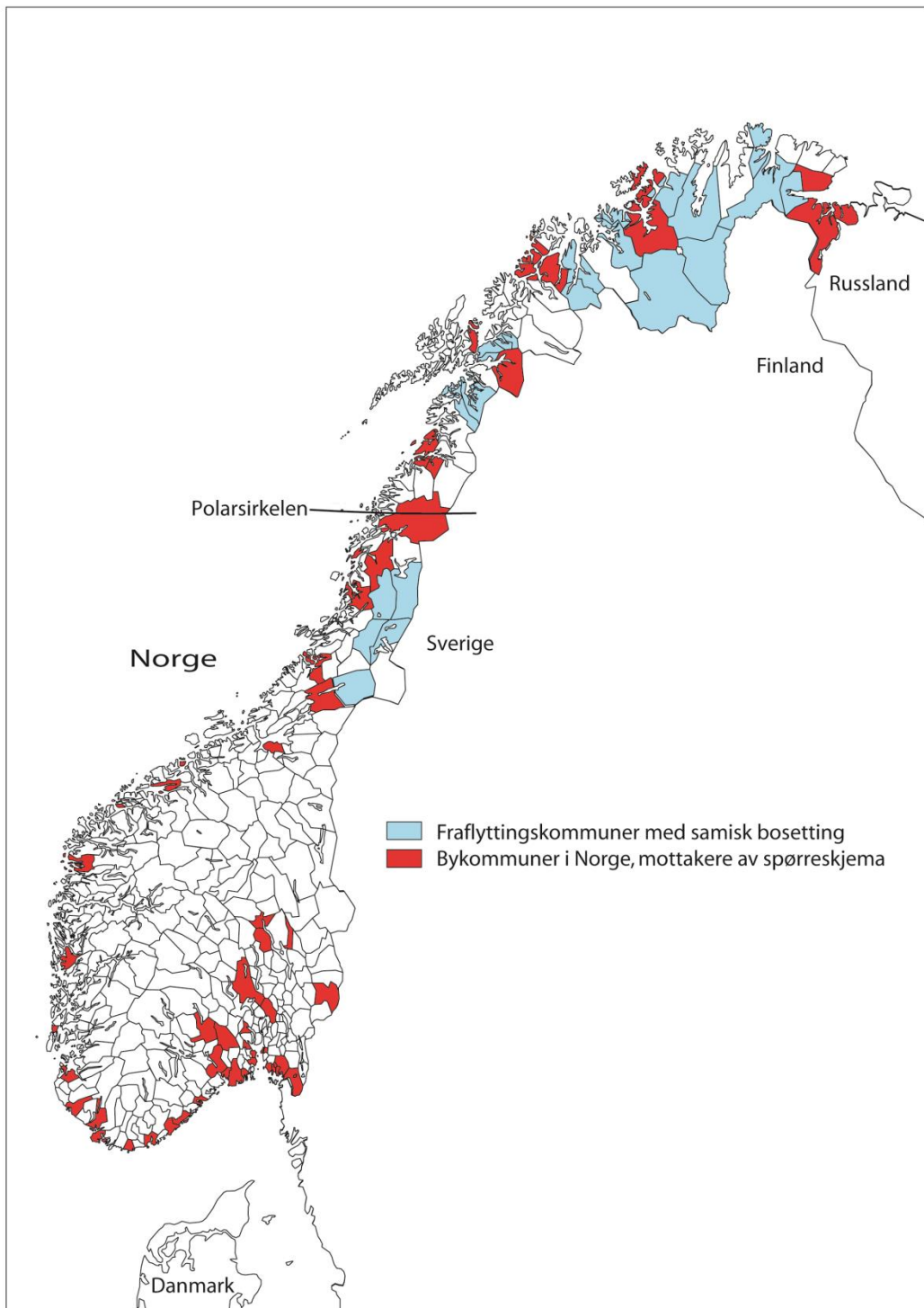
Område 1	Karasjok og Kautokeino
Område 2	Nesseby, Tana, Porsanger, Gamvik
Område 3	Kvalsund, Loppa
Område 4	Kåfjord, Storfjord, Lyngen, Kvænangen
Område 5	Evenes, Skånland, Gratangen, Lavangen
Område 6	Hamarøy, Tysfjord
Område 7	Hattfjelldal, Grane, Namsskogan, Røyrvik, Snåsa

I de utvalgte områdene er det totalt 22 997 personene født mellom 1950 til 1974 som fortsatt var i live ved inngangen til 2008. Av disse var det 8318 (36 %) som hadde flyttet fra distriktene og blitt bofaste i en av følgende byer eller byområder. Byene er også gruppert i totalt ti bygrupper, avhengig av demografiske forhold og grad av flyttestrøm (ramme 3).

By 1	Oslo
By 2	Bergen
By 3	Trondheim, Steinkjer og Namsos
By 4	Tromsø
By 5	Bodø
By 6	Vadsø, Kirkenes
By 7	Alta, Hammerfest
By 8	Harstad, Narvik
By 9	Rana, Vefsn, Brønnøy, Alstahaug (i gruppe med Rana)
By 10	<p><i>Samlet resterende byer i Sør-Norge, totalt 27 kystbyer og 7 innlandsbyer:</i></p> <p>Sarpsborg, Fredrikstad, Halden, Moss, Drammen, Holmestrand, Horten, Tønsberg, Sandefjord, Larvik, Skien, Porsgrunn, Risør, Arendal, Grimstad, Kristiansand, Mandal, Farsund, Flekkefjord, Eigersund, Stavanger, Sandnes, Haugesund, Florø, Molde, Ålesund, Kristiansund (dvs. 27 kystbyer), og Kongsvinger, Hamar, Lillehammer, Gjøvik, Hønefoss, Kongsberg, Notodden (7 innlandsbyer)</p>

Figur 4.1 viser en oversikt over de samisk-norske distriktskommunene som er inkludert i analysene og byene i Norge. Kartet synliggjør hvordan de fleste bykommuner i landet er lokalisert langs Norges kyststripe.

Figur 4.1 Samisk-norske kommuner det flyttes fra, og byer/byområder det flyttes til.

4.4 Flyttestrømmene til byer i Norge

4.4.1 Litt mer enn hver tredje bor i by

Fra alle de sju distriktsområdene i undersøkelsen vår har det vært stor utflytting.. Undersøkelsen tok utgangspunkt i totalt 22 997 ungdommer, hvorav 11 546 var gutter og 11 451 var jenter. Av disse har nesten hver tredje ungdom flyttet ut fra oppvekstkommunen sin og bosatt seg permanent i en by, totalt 8318 personer (36 %), av dem 4489 kvinner og 3829 menn. Dette flyttemønsteret finner vi i mange nordnorske kommuner, men enkelte kystkommuner har større fraflytting enn gjennomsnittet i vår studie.

I tabell 4.1 er antall 15-åringer i de ulike geografiske samisk-norske områdene oppsummert for perioden 1950 til 1974, samt hvor stor andel som har flyttet til byer.

Tabell 4.1 Størrelse på årskullene og antall flyttet til by for perioden 1950–1974

	Antall personer	
	Vokst opp i området	Flyttet til en by
	N	N (% ¹)
Områdene samlet	22997	8318 (36)
Område 1	2601	595 (23)
Område 2	4616	1616 (35)
Område 3	1836	895 (49)
Område 4	4984	1866 (37)
Område 5	3329	1346 (40)
Område 6	2147	831 (39)
Område 7	3484	1169 (34)

¹ Prosent av alle 15-åringer i de samisk-norske områdene.

To områder skiller seg spesielt ut. Område 2 og 4 har flest innbyggere, mellom 4000 og 5000 personer pr. område (tabell 4.1). Dette er kommuner på kysten av Finnmark og nord i Troms fylke. I region 2 er det Porsanger kommune som bidrar mest til folketallet. Område 3, som er to kommuner vest i Finnmark, har færrest antall individer. Det er også fra denne regionen tendensen til å flytte til by er størst. Halvparten av disse bor i by som voksne. I område 1, som er kommunene i indre Finnmark, er det derimot motsatt tendens. Mindre enn hver fjerde person som er oppvokst i Karasjok og Kautokeino, har flyttet til en by. Finnmark er altså kontrastenes fylke. I de andre områdene sør for Finnmark er flyttetrenden gjennomsnittlig på 36 prosent.

Tabell 4.2 Årskull 15-åringene i distriktskommunene født 1950–1974 og antall flyttet til by.

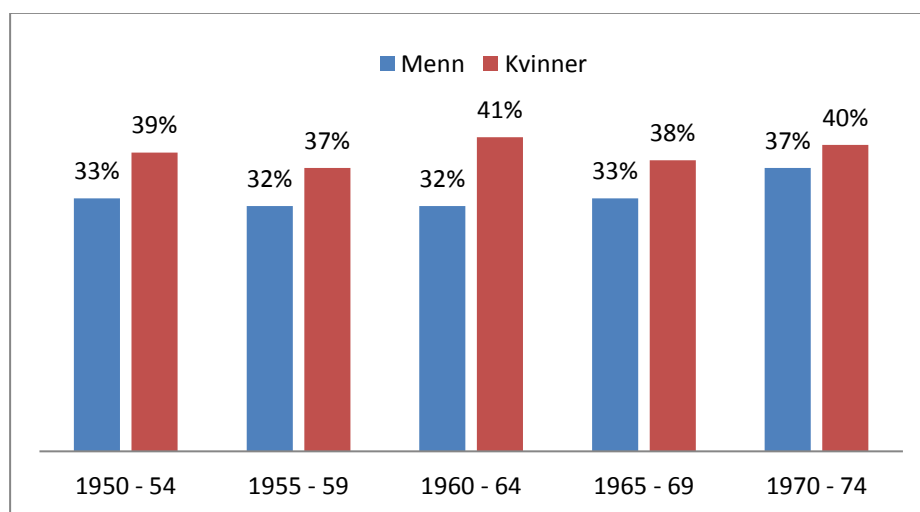
	Kullstørrelse N	Flyttet til by Begge kjønn N (%)	Menn %	Kvinner %
Alle 25 årskullene	22997	8318 (36)	33	39
f. 1950–54, ca. 55 år	4950	1773 (36)	33	39
f. 1955–59, ca. 50 år	4505	1557 (35)	32	37
f. 1960–64, ca. 45 år	4520	1662 (37)	32	41
f. 1965–69, ca. 40 år	4749	1682 (35)	33	38
f. 1970–74, ca. 35 år	4273	1644 (38)	37	40

4.4.2 Kjønnsspesifikke flyttemønstre

Flere kvinner enn menn flytter til byer og blir boende, henholdsvis 39 prosent kvinner og 33 prosent menn (tabell 4.2 og figur 4.2). Kjønnforskjellene i flyttemønstre er noe større i denne undersøkelsen enn i undersøkelser av fraflyttingen fra land til by i landet generelt.

Tidligere analyser av flyttemønstre viser at kvinner flytter hyppigere over korte avstander, dvs. til nabokommunen pga. familieetableringer (Sørliie ofl. 2011). Dette er også tilfelle for de utvalgte samisk-norske distriktskommunene i vår studie. Kvinner fra de 23 utvalgte kommunene flyttet i større grad til andre nærliggende distriktskommuner enn menn (tall vises ikke).

Figur 4.2. Prosentvis utflytting etter kjønn og årskull

Økning av menn som flytter til byer

Yngre menn flytter i økende grad sammenliknet med de eldste aldergruppene. Det er de yngste mennene (ca. 35 år) som i størst grad bosetter seg i byene (37 %), noe som kan ha en sammenheng med at flytting er et livsfasefenomen. De yngste flytter til byene i forbindelse med utdanning eller jobb og er ennå ikke ferdige med flytteprosessen. Mange har derfor ikke flyttet tilbake til distriktene igjen. Dette kalles etableringsflyttinger, og slike flyttinger er ofte ikke ferdige før folk er i begynnelsen av 40-årene.

Den yngste gruppen av menn, født 1970–1974, flytter oftere til byene Oslo, Tromsø, Bodø, Alta og Hammerfest. Dette gjelder spesielt for områdene sør i Troms, nord i Nordland, i indre Finnmark og i Øst-Finnmark. Selv om det totalt er flest kvinner som flytter til byer, har det vært en økning for menn i flyttestrømmen fra distrikter til byer. Økningen for denne by-trenden gjelder nærmest utelukkende menn, hvor ca. 33 % menn i aldersgruppen 55 år flyttet til by sammenlignet med 37 % i den yngste aldersgruppen (figur 4.2). Noe av denne økningen kan forklares med at menn etablerer seg noe senere i livet enn kvinner. Menn i den yngste aldersgruppen som har flyttet til byer på grunn av jobb eller utdanning, har ennå ikke etablert seg endelig. Mange vil kanskje på sikt flytte tilbake til distriktene. Det kan likevel ikke utelukkes at det er etablert en ny flyttetrend også for menn i den yngste aldersgruppen hvor de bosetter seg i byene for godt.

4.4.3 Flyttetradisjoner bestemmer hvilken by det flyttes til

En stor andel, 40 prosent, av flyttestrømmen fra distriktene går til nærmeste byområde. Alle byene rekrutterer fra nærliggende geografiske distriktsområder. Tabell 4.3 viser prosentvis hvordan flyttestrømmene fra hvert av områdene er konsentrert til de ulike byene. Den mest konsentrerte flyttestrømmen (60 %) går fra kommunene nord i Troms til Tromsø. Fra område 4 er det minst flytting til Sør-Norge. Deretter kommer område 3, vest i Finnmark, der halvparten flytter til Alta eller Hammerfest. Den tredje mest konsentrerte flyttestrømmen er fra distriktene sør i Troms og nord i Nordland (område 5) til Harstad og Narvik, med 41 %, etterfulgt av område 6, Hamarøy og Tysfjord, hvor 37 % flytter til Bodø.

Oslo, Bergen og andre byer i Sør-Norge har mottatt en ganske stor andel fra område 2 øst i Finnmark. Trøndelags-byene har en sterk konsentrasjon fra området rundt fylkesgrensen mellom Nordland og Nord-Trøndelag (område 7). Fra Kvalsund og Loppa har 51 % flyttet til Alta/Hammerfest. Tallene viser at flyttestrømmene i stor grad har gått til de nærmest beliggende byene. På tross av at flere kvinner enn menn har flyttet til byer, er det ingen overvekt av kvinner i de konsentrerte flyttestrømmene til nærmeste by.

Av de totalt 70 flyttestrømmene som tabellene inneholder (sju samisk-norske distriktskommuner og ti by-grupper), befinner litt over halvparten (54 %) seg i 11 sterkt konsentrerte strømmer. Når det gjelder tilflytting til byene, kan det være et poeng å se hvor tilflytterne kommer fra, om de i hovedsak kommer fra ett område, eller om de kommer fra flere områder.

Den eneste regionen som hovedsakelig ikke har flytting til nærmeste by, er den som ligger på grensen mellom Nordland og Nord-Trøndelag. Helgelands-byene og Mo i Rana har som nærmeste byområde fått 27 % av by-flytterne. Trondheim med Steinkjer og Namsos har 39 % tilflytting. Oslo og de andre byene i Sør-Norge har fått mesteparten av de øvrige som har flyttet. Kommunene Karasjok, Kautokeino, Nesseby, Tana, Porsanger og Gamvik skiller seg

ut ved at de som flytter herfra, i langt større grad enn fra de andre områdene velger Oslo eller andre byer i Sør-Norge. Omtrent 20 % er bosatt i Oslo, omtrent like mange i andre byer sørpå.

Tabell 4.3 Flytting til byer fra samisk-norske områder for årskullene født 1950–1974.

Totalt antall for hvert område og prosent til hver byregion.

Menn og kvinner	Alle områdene	Område 1	Område 2	Område 3	Område 4	Område 5	Område 6	Område 7
Totalt ant til byer	8318	595	1616	895	1866	1346	831	1169
Oslo %	13	21	19	10	9	13	11	13
Bergen %	2	2	2	2	2	2	2	12
Trøndelagsby %	8	3	4	3	3	4	5	39
Tromsø %	22	15	11	15	60	16	8	22
Bodø %	6	1	3	1	2	4	37	2
Vadsø/Kirken %	5	5	20	3	1	1	1	0
Alta/Hammerf %	13	33	15	51	7	2	2	0
Harstad/Narvik %	10	2	2	2	3	41	13	1
Rana/Helgel.by %	5	1	1	1	1	1	6	27
Byer, Sør-Norge %	16	17	23	12	12	16	15	14

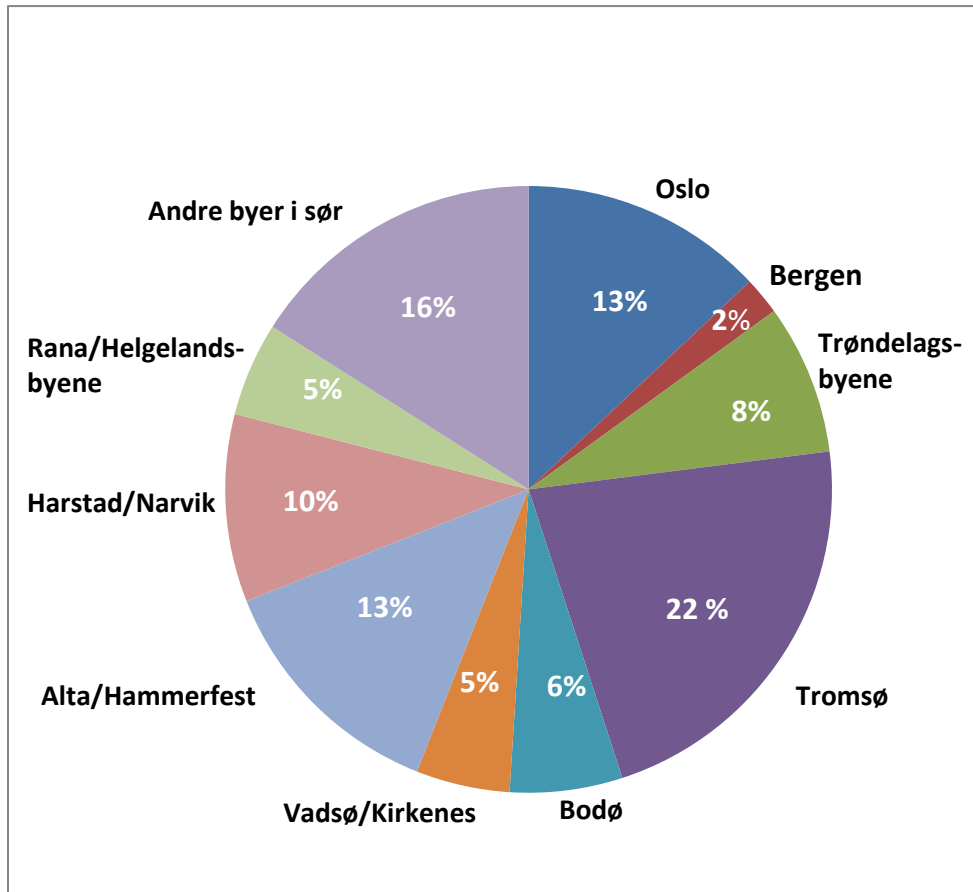
4.4.4 Tromsø har størst tilflytting

Av de 25 årskullene som studien har analysert, går den totalt største flyttestrømmen til Tromsø. Av de 8318 personene som innen 2008 hadde bosatt seg i en by, var 1846 flyttet til Tromsø. Til sammenlikning hadde 1109 personer flyttet til Oslo i samme periode. For byene for øvrig i Sør-Norge, inkludert Bergen, var tilflyttingen på totalt 1464 personer. Prosentvis total innflytting til de ulike byene er presentert i figur 4.3.

Alle de 23 distriktskommunene som er inkludert i analysene og kategorisert i sju områder, er kommuner med både samisk og norsk bosetning. Tromsø har derfor den største tilflyttingen fra disse bosetningsområdene i denne analyseperioden (figur 4.3). I tillegg viser analysene at det er stor innflytting til Tromsø fra kommunene nord i Troms som tradisjonelt har en stor andel samisk befolkning. Siden det ikke har vært mulig å gjøre analyser før 1964 fordi det ikke eksisterer flyttere register tidligere, kan det være mulig at det har vært en betydelig andel flytting fra Finnmark over lengre perioder enn det denne studien kan vise til. Nedbrenningen av Finnmark og Nord-Troms på slutten av andre verdenskrig førte til stor folkeforflytting til Sør-Norge og Oslo. Men mange bosatte seg også i Tromsø. Blant disse som flyttet, er det ikke mulig å stadfeste hvor mange som hadde samisk bakgrunn.

Totalt sett er omfanget på tilflytting fra alle områder i Troms og Finnmark til Tromsø stor, noe som er naturlig siden Tromsø er den største byen i landsdelen.

Figur 4.3 Prosentvis total innflytting til byene

4.5 Flyttemønstre for regioner og kjønn

Flere innvirkende faktorer avgjør hvor mange som til enhver tid er bosatt i en kommune eller et område. De bofaste, innflytterne (tilbakeflytterne, internflytterne og tilflytterne), antall fraflyttere og videreflyttere utgjør til slutt flyttebalansen. Gjennomsnittlig botid ved videreflytting er tre år. Også utenlandske statsborgere er tatt med i gruppen for videreflyttere.

I tabell 4.4 og 4.5 presenteres bofaste og de ulike flyttekategorier for hvert av de sju områdene, henholdsvis menn og kvinner for seg. Alle er fulgt fra de var 15 år.

Tabell 4.4 Bofaste og ulike type flyttere i samisk-norske distriktsområder, menn født 1950–1974

Menn pr. 100 15-åringer	ALLE	Område 1	Område 2	Område 3	Område 4	Område 5	Område 6	Område 7
I alt (N)	11546	1285	2332	912	2438	1731	1088	1760
Bofaste %	27	48	27	17	26	22	24	28
Tilbakeflyttere %	17	15	18	14	19	17	17	14
Internflyttere %	2	3	2	0	3	2	1	3
Fraflyttede %	54	34	53	69	52	59	58	55
* herav til by %	33	19	32	45	33	39	37	31
Tilflyttere %	19	19	25	15	16	21	17	18
Videreflyttere %	75	72	147	74	43	62	52	52
Flyttebalanse %	-35	-15	-28	-54	-36	-38	-41	-37

Tabell 4.5 Bofaste og ulike typer flyttere i samisk-norske distriktsområder, kvinner født 1950–1974

Kvinner pr. 100 15-åringer	ALLE	Område 1	Område 2	Område 3	Område 4	Område 5	Område 6	Område 7
I alt (N)	11451	1316	2284	924	2546	1598	1059	1724
Bofaste %	16	32	15	9	15	11	13	15
Tilbakeflyttere %	15	16	17	10	16	16	16	13
Internflyttere %	3	4	2	0	3	4	2	3
Fraflyttede %	66	48	66	81	66	69	69	69
* herav til by %	39	26	38	53	41	42	41	37
Tilflyttere %	25	22	32	16	19	32	25	28
Videreflyttere %	74	74	116	87	50	72	63	58
Flyttebalanse %	-41	-26	-34	-65	-47	-37	-44	-41

4.5.1 Flyttemønster for hvert område

Område 1

Blant alle de sju geografiske områdene har kommunene Karasjok og Kautokeino høyest andel bofast befolkning. Med årene har likevel flytting til by økt også her. Fra første til fjerde femårskull økte andelen som bodde i by, fra 15 til 22 % for menn, og fra 18 til 27 % for kvinner. Kjønnforskjellen er større i Indre Finnmark enn i andre samiske områder. Ser vi bort fra de yngste kvinnene i Alta og Hammerfest, ser det ut til at kvinner i noe større grad enn menn søker eller har søkt seg mot Tromsø, Oslo og etter hvert andre byer i Sør-Norge.

For de yngre ser det imidlertid ut til at flyttemønsteret er det samme for gutter og jenter som flytter til Oslo.

Et annet fenomen som er spesielt for indre Finnmark, er at guttene i økende grad er bofaste. I den eldste aldergruppen var 39 % bofaste, mens 53 % av den yngste aldergruppen aldri har meldt flytting. Jenter flytter mer enn gutter, både til byene og til andre distriktskommuner. Tilbakeflyttingen, som til å begynne med var høyere enn landsgjennomsnittet, er imidlertid avtakende for de yngste årskullene både for menn og kvinner.

Det er litt flere kvinner enn menn som flytter tilbake til hjemkommunene. Videreflytterne utgjør en stor gruppe for begge kjønn, hele 72 % menn og 74 % kvinner flytter videre innen tre år.

Område 2

For de fire kommunene Nesseby, Tana, Porsanger og Gamvik, som utgjør område 2, er bofastheten for menn som på landsnivå. For kvinner er den derimot svært lav. For begge kjønn er det relativt høy tilbakeflytting, selv om den har avtatt litt over tid. Det er lite flytting internt i regionen og til de andre samisk-norske områdene. Flyttingene går i større grad til andre landkommuner, og mye til kommuner i Sør-Norge. Det er omtrent like mange kvinner som flytter til landkommuner i Sør-Norge som til byer i Sør-Norge. Menn flytter i hovedsak til byer. Kvinner som velger å flytte til by, flytter i all hovedsak til Vadsø og Kirkenes.

I område 2 er det ingen tendens til økt utflytting i de yngre aldergruppene, verken hos menn eller kvinner. Årsaken er uviss, men kan skyldes at flytting skjer senere i livsløpet.

Det er høy tilflytting til kommunene i område 2 for begge kjønn. Men videreflyttingen er også svært høy, disse fire kommunene har den absolutt høyeste videreflyttingsprosenten av alle sju områder. Noe av forklaringen kan være at militæret har base i Porsanger kommune.

Område 3

I kommunene Kvalsund og Loppa er bofastheten svært lav for kvinner. For menn er den nesten som på landsnivå. Tilbakeflyttingen er lav for kvinner. Nivåene har ikke endret seg. Det er omtrent ingen internflytting mellom Loppa og Kvalsund, men i de andre samisk-norske områdene foregår det en viss internflytting. Flere kvinner enn menn flytter til andre landkommuner i Nord-Norge. Over tid flytter kvinnene i økende grad til landkommuner i Sør-Norge.

Tendensen til å flytte til by er svært høy, omtrent halvparten har flyttet. Kjønnforskjellen er som i andre områder. For kvinner er det en tendens til mindre flytting til byer over tid, spesielt

til Tromsø. Det synes som om noen flere kvinner i stedet har flyttet til landkommunene i Sør-Norge. Alta og Hammerfest er byene det naturlig nok flyttes hyppigst til, og flyttingene til disse byene har ikke avtatt.

Det er liten forskjell på flyttemønsteret mellom aldersgruppene. Dette gjelder både for kvinner og menn.

Prosentvis tilflyttere er også lavest i område 3 sammenlignet med alle de sju områdene i studien.

Område 4

Bofastheten i Kåfjord, Storfjord, Lyngen og Kvænangen er økende, men er likevel ikke på samme nivå som bofastheten i distriktskommuner generelt i Norge. Det er få som flytter internt i regionen og omtrent ingen som flytter til andre samisk-norske områder. Langt flere kvinner enn menn flytter til andre landkommuner både i Nord-Norge og Sør-Norge.

I alle aldersgrupper flytter flere kvinner enn menn til byene. Samtidig er det flere kvinner som flytter til en by enn kvinner som blir igjen i lokalsamfunnet. For menn er det motsatt. Kjønnsforskjellene når det gjelder flytting til byer, er større i kommunene i Nord-Troms sammenlignet med andre områder. I den yngste aldersgruppen er det spesielt Tromsø som får tilflytting av kvinner. Hver fjerde kvinne og hver femte mann som har vokst opp i Nord-Troms, bor i dag i Tromsø.

Tilbakeflyttingen er som i distriktskommuner flest, rundt 16–19 prosent. Tidligere var det svært høy tilbakeflytting for menn. Spesielt for de tre første femårskullene var tilbakeflyttingen høy, henholdsvis 23, 18 og 22 prosent, høyere enn landsgjennomsnittet.

Videreflyttingen er lavest for alle områdene i Nord-Troms-kommunene. Midlertidig flytting til Nord-Troms-kommunene er derfor ikke spesielt vanlig.

Område 5

I Evenes, Skånland, Gratangen og Lavangen er det lav bofasthet. Utviklingen er imidlertid ulik for kvinner og menn. I distriktene er flere kvinner bofaste. Samtidig flytter kvinner mer enn menn internt i området samt til andre distriktskommuner i Nord-Norge, men denne tendensen er avtakende. Svært få flytter til andre samiske områder. Menn i Sør-Troms flytter hyppigere til byer enn det som er gjennomsnittet for hele utvalgsområdet. Harstad og Narvik er byene det flyttes mest til, foruten det yngste femårskullet, hvor det er Oslo og Tromsø som velges.

For kvinner er det samtidig høy tilbakeflytting til disse kommunene. For menn derimot er tilbakeflyttingen sterkt avtakende, og for de yngste mennene er den klart lavere enn for kvinner. Dette kan delvis forklares med at den yngste aldersgruppen ennå ikke er etablert, slik at tilbakeflytterne ikke ennå er kommet med i statistikken.

Område 4 og 5 har tilsvarende flyttemønster, men trendene for bofasthet, flytting og tilbakeflytting er enda tydeligere i den sørlige delen av Troms fylke.

Område 6

I kommunene Hamarøy og Tysfjord har det vært en kraftig nedgang i bofastheten, spesielt for det yngste femårskullet. Dette gjelder både for kvinner og menn. For kvinner i yngste femårskull er tilbakeflyttingen lav. For de øvrige aldersgruppene er tilbakeflyttingen på gjennomsnittlig nivå i distriktskommunene. Både interntflytting og flytting til andre samisk-norske områder er liten. Det er avtakende utflytting til andre landkommuner i Nord-Norge, mens utflyttingen øker til landkommuner i Sør-Norge.

For den yngste aldergruppen har det vært en stor utflytting til by, både for kvinner og menn. Det meste av dette skyldes økt utflytting til Bodø. Økningen i utflytting til by for yngste aldergruppe skyldes sannsynligvis at videreflytting fra by ennå ikke er gjennomført. Det er ikke tydelig i flyttematerialet hvor de potensielle mannlige videreflytterne vil komme til å bosette seg. For kvinner derimot er det mer åpenbart at de flytter tilbake til hjemkommunene og til andre distriktskommuner i Nord-Norge.

I disse to kommunene er videreflyttingen nesten like lav som i Nord-Troms-kommunene. Midlertidig flytting til Hamarøy og Tysfjord er derfor ikke spesielt vanlig.

Område 7

For menn er bofastheten i kommunene Hattfjelldal, Grane, Namsskogan, Røyrvik og Snåsa høy i alle aldersgrupper. Unntaket er det eldste femårskullet. Bofastheten for kvinner har vært lav, men er økende for de yngste årskullene. Tilbakeflyttingen er jevnt høy og lik for begge kjønn. Tilbakeflyttingen har ikke forandret seg over tid, men holdt seg konstant. Kvinner flytter mer internt i disse fem kommunene enn menn. Internflytting forekommer hyppigere enn flytting til andre landkommuner i Nord-Norge. Flyttingene til landkommuner i Sør-Norge er riktignok høy. Imidlertid er denne tendensen avtagende for kvinner. Det er lite eller ingen flytting til andre samisk-norske områder. Totalt for dette grenseområdet flyttes det litt mindre til byer enn tilfellet er for gjennomsnittet i det samlede studiematerialet.

Omfanget av flyttingene til by har vært det samme for alle kommunene i område 7 og gjelder for begge kjønn. Når det gjelder kvinner, velger de derimot å flytte til andre byer enn tidligere. For de eldste aldersgruppene var flytting til Trøndelags-byene vanlig. Det er dobbelt så mange kvinner som flyttet til Trondheim, Steinkjer og Namsos som til Helgelands-byene. For de yngste kvinnene er det blitt vanlig å flytte til Helgelands-byene. Menn som flytter til byer, har gjennom hele perioden foretrukket Trøndelags-byene.

Det er flere kvinner enn menn som flytter til kommunene Hattfjelldal, Grane, Namsskogan, Røyrvik og Snåsa og blir bofaste. Samtidig er videreflyttingen på samme nivå som nord i Nordland.

Oppsummerende

Tallene i tabell 4.4 og 4.5 viser tydelig at flyttebalansen i kommunene er negativ i alle de sju studieområdene. Med andre ord taper kommunene innbyggere gjennom hele studieperioden. Prosenttallene for tilbakeflyttere, tilflyttere og videreflyttere varierer fra område til område. Det er likevel et betydelig potensial for å øke innbyggertallet i studiekommunene gjennom å jobbe for å beholde videreflyttergruppen. Kan halvparten av dem som velger å flytte videre, bli boende i de samisk-norske kommunene, kan dette gi betydelig uttelling når det gjelder antall innbyggere bosatt i kommunene.

4.6 Sysselsetting og pendling i samisk-norske distriktskommuner

I følgende kapittel gis det en oversikt over hvor stor andel av den yrkesaktive delen av befolkningen som er i arbeid, samt hvor mange av disse som jobber i sine respektive bostedskommuner eller pendler til andre kommuner. Sysselsetting og pendling presenteres i de sju områdene som danner utgangspunktet for flytteanalysene våre. Totalt er det 14 315 personer i alderen 35–59 år i disse kommunene, 7457 menn og 6768 kvinner.

Vi har valgt å dele befolkningen inn i fire grupper ut fra om de er bofaste eller flyttere: bofaste, tilbakeflyttere til kommunene sine, internflyttere innen egen region eller tilflyttere fra andre regioner.

Sysselsetting er inndelt i: arbeid i egen kommune, pendling til annen kommune eller ikke i jobb.

Tabell 4.6 Sysselsettingsnivå 2008. Alle årskull født 1950–1974.

	Sysselsettingsnivå i %	
	Menn	Kvinner
Landet som helhet	85	81
De samisk-norske områdene	82	81
Område 1	78	84
Område 2	80	82
Område 3	79	80
Område 4	81	80
Område 5	83	77
Område 6	81	78
Område 7	89	85

4.6.1 Sysselsettingsnivå

På landbasis er den totale sysselsettingen 85 % for menn og 81 % for kvinner i aldersgruppe 35–59 år. I de samisk-norske områdene er tilsvarende tall 82 % for menn og 81 % for kvinner. Det er altså litt færre menn i arbeid i de samisk-norske områdene enn i landet for øvrig, men for kvinner er det ingen forskjell (tabell 4.6).

Det er stor variasjon i sysselsettingsnivået mellom de sju områdene. For menn varierer arbeidsdeltagelsen fra 78 til 89 % og for kvinner fra 77 til 85 %. For begge kjønn er det høyest sysselsetting i Område 7, sør i Nordland, hvor 89 % av menn og 85 % av kvinner er

sysselsatt. Dette er også klart høyere enn på landsnivå. For kvinner er sysselsettingen lavest i Område 5 sør i Troms og helt nord i Nordland (77 %), for menn er den lavest i alle Finnmarks-regionene (78 % i indre Finnmark). I Finnmark er kvinnesysselsettingen derimot høy i områdene 1 og 2 (84 % og 82 %). Dette er betydelig høyere enn landsnivået.

4.6.2 Jobb på bosted eller pendling

Det er flere kvinner enn menn som arbeider i bostedskommunene sine. Det faktum at det på landsbasis er flere kvinner enn menn som har jobb innenfor bostedskommunene sine, er antakelig litt overraskende for de fleste.

Det samme mønsteret ser vi også i de 23 samisk-norske kommunene som studien vår omhandler, 69 % av kvinnene og 58 % av mennene arbeider i bostedskommunen sin.

Tabell 4.7 og 4.8 viser stedsnær jobb og pendling for menn og kvinner relatert til bo- og flyttemønster.

Tabell 4.7 Sysselsetting for alle samisk-norske distriktskommuner, menn

	Alle	Bof. ¹	Tbf. ²	Int. ³	Tilfl. ⁴	Sa.-no. ⁵	Land ⁶
	N sum	% (N)	% (N)	% (N)	% (N)	%	%
Alle	7547	100 (3173)	100 (1928)	100 (246)	100 (2200)	100	100
Arb.kom.	4387	65	52	54	55	58	53
Pendler	1771	18	27	33	26	24	32
Ikke jobb	1389	17	21	13	19	18	15

¹ Bof. = bofaste,

² Tbf. = tilbakeflyttere

³ Int. = Internflyttere

⁴ Tilfl. = Tilflyttere

⁵ Sa.-no. = Samisk-norske studiekommuner

⁶ Land = Hele landet

Tabell 4.8 Sysselsetting for alle samisk-norske distriktskommuner, kvinner

	Alle	Bof. ¹	Tbf. ²	Int. ³	Tilfl. ⁴	Sa.-no. ⁵	Land ⁶
	N sum	% (N)	% (N)	% (N)	% (N)	%	%
Alle	6768	100 (1781)	100 (1751)	100 (336)	100 (2900)	100	100
Arb.kom	4704	76	67	68	67	69	59
Pendler	791	8	13	13	13	12	22
Ikke jobb	1273	16	20	19	20	19	19

¹ Bof. = bofaste,

² Tbf. = tilbakeflyttere

³ Int. = Internflytter

⁴ Tilfl. = Tilflyttere

⁵ Sa.-no. = Samisk-norske studiekommuner

⁶ Land = Hele landet

Menn pendler langt mer enn kvinner, 32 % av mennene og 22 % av kvinnene pendler på landsbasis. Det samme pendlermønsteret ser vi i studieområdene, hvor 24 % menn og 12 % kvinner pendler. Men i studiens sju områder er det altså dobbelt så mange menn som kvinner som pendler. For kvinner er den totale sysselsettingen i de samisk-norske områdene tilsvarende som landsnivået (tabell 4.8). For menn i studiekommunene er den totale sysselsettingen noe lavere, 82 % mot 85 % i landet for øvrig (tabell 4.7). Kvinner og menn i de samisk-norske kommunene er altså sysselsatt i omtrent samme grad. Ser vi på de fire gruppene etter bo- og flyttebakgrunn, tegnes det et bilde av tilnærmet likestilling når vi ser de sju områdene samlet. Men det er store regionale variasjoner.

Som på landbasis er sysselsettingen i de samisk-norske områdene i sum høyere for bofaste enn for folk som har flyttet. Unntaket er menn som har flyttet internt i de samisk-norske områdene, hvor sysselsettingen er på 87 %, altså høyere enn på landsnivå (85 %).

Sysselsettingen er lavest for menn som har flyttet tilbake til oppvekstkommunene sine (79 %). Dette kan ha sammenheng med avbrutt utdanning eller tilbakeflytting til hjemkommuner ved høy alder, da det blir vanskelig å finne nye jobber.

Kjønnsforskjeller i sysselsetting etter bo- og flyttebakgrunn

Bo- og flyttebakgrunn har større betydning for menn enn for kvinner (tabell 4.7 og 4.8). For kvinner er det ingen forskjell mellom tilbakeflyttere, internflyttere og tilflyttere utenfra, når vi ser på de sju samisk-norske regionene samlet. Årsaken er sannsynligvis at flytting i mindre grad henger sammen med arbeid for kvinner enn for menn i disse områdene.

Områdene hver for seg

I tabell 4.9 presenteres den totale sysselsettingen, jobb i bostedskommune og pendling for hvert av de sju samisk-norske områdene, menn og kvinner. Det er som tidligere nevnt stor variasjon i sysselsettningsnivået mellom de sju områdene. Det er prosentvis flere i de samisk-norske kommunene som jobber i bostedskommunene sine, både blant menn og kvinner, sammenliknet med landet som helhet. Tydeligst er dette for kvinner, hvor 69 % av kvinnene i de samisk-norske områdene jobber hvor de bor, versus 59 % for landet i sin helhet.

Tabell 4.9 Sysselsetting og pendling i hvert av de samisk-norske områdene, menn og kvinner

Prosent	Menn			Kvinner		
	Total sysselsetting	Jobb i bo-kommune	Pendler	Total sysselsetting	Jobb i bo-kommune	Pendler
Landet som helhet	85	53	32	81	59	22
De samisk-norske områdene samlet	82	58	24	81	69	12
Område 1	78	66	12	84	76	8
Område 2	80	62	18	82	73	9
Område 3	79	47	32	80	64	16
Område 4	81	53	28	80	69	11
Område 5	83	48	35	77	58	19
Område 6	81	65	16	78	68	10
Område 7	89	62	27	85	73	12

Jobb i bostedskommunen

I vår studie er det i områdene 1, 2, 6 og 7 hvor flest menn jobber i bostedskommunene sine, altså kommunene i indre Finnmark og øst i Finnmark, samt Tysfjord og Hamarøy og kommunene på grensen mellom Nordland og Nord-Trøndelag (tabell 4.9). Mønsteret er helt identisk for kvinnene.

Det er færrest menn som jobber i bostedskommunene sine i Kvalsund og Loppa (område 3). For kvinner er det derimot i kommunene Evenes, Skånland, Gratangen og Lavangen (område 5) at det er færrest som jobber i bostedskommunene sine.

Pendling

Generelt pendles det mindre i de samisk-norske kommunene enn i landet som helhet. Kvinner pendler også bare halvparten av det menn gjør. Dette gjelder både i vår studie og i landet for øvrig. Høyest andel pendlere både blant menn og kvinner finner vi i Kvalsund og Loppa (område 3) og Evenes, Skånland, Gratangen og Lavangen (område 5). Dette er naturligvis på grunn av nærliggende byer som Hammerfest for område 3 og Harstad og Narvik i område 5. Det er få pendlere i område 1, som er kommunene i indre Finnmark.

4.7 Fra bygd til by

Resultatene som er presentert i dette kapittelet, er deler av trinn 1 i surveyen *Fra bygd til by*.

Registerstudier kan vise flyttemønster, kjønnsfordelinger blant de utflyttede og de som blir boende, og aldersfordelingene. Årsaker til flytting og til bosetting i by, etnisk og kulturell tilhørighet, betydning av relasjoner til oppvekststed, og ikke minst språksituasjonen må undersøkes nærmere. Registeranalysene danner dermed grunnlaget for den videre planlagte surveyen som skal gjennomføres i 2012–2013.

Trinn 2 i surveyen er en undersøkelse som skal sette søkelys på levekår hos personer som har flyttet fra distriktsområder til bykommuner. Samtidig vil studien gi oss mer forskningsbasert kunnskap om sosiale forhold, levekår og miljø for de flerkulturelle gruppene med røtter i områder med både samisk og norsk bosetting. Studiens overordnede formål er å se på hvordan demografiske, sosiale og kulturelle endringer påvirker individers evne til å beholde kulturell bakgrunn og tilhørighet. Økonomi og arbeids- og utdanningsmuligheter skal sees i sammenheng med individers og gruppers evner og muligheter til å ivareta egen kultur og bakgrunn. Relasjoner mellom majoritet og minoritet, samt kjønnsperspektiver, er sentrale temaer i studien.

Trinn 2 er en undersøkelse basert på epidemiologisk forskningsmetodikk. Spørreskjema er planlagt utsendt til en utflyttet befolkning, og studien er planlagt gjennomført høsten 2012 og vinteren 2013.

Følgende fem hovedtemaer vil inngå i spørreskjemaet i *Fra bygd til by*:

- 1) Flytting
- 2) Majoritet versus minoritet
- 3) Helse og levekår
- 4) Tilhørighet til sted og kultur
- 5) Språk

Flytting /migrasjon

Vi vil studere prediktorer for flytting. Flytting, økonomi og arbeids- og utdanningsmuligheter skal sees i sammenheng med individers og gruppers evner og muligheter til å utvikle egen kultur og bakgrunn.

Majoritet versus minoritet

Det overordnede målet med temaet majoritet versus minoritet er å kartlegge hvordan en befolkning fra mindre distriktskommuner tilpasser seg et nytt levesett, og hvordan dette virker inn på følelsen av tilhørighet til oppvekstkommune (Thuen 2003). Relasjoner mellom majoritet og minoritet, samt kjønnsperspektiver, er viktige temaer i studien.

Helse og levekår

Studien vil også gi mer kunnskap om helse- og levekårsrelaterte temaer i en bybefolkning. Det vil bli kartlagt forekomster av noen selvrappporterte sykdommer og utvalgte risikofaktorer for sykdom. Tidligere helse- og levekårsstudier gjort i samiske og norske rurale områder har

vist at den samiske befolkningen står overfor noen spesifikke helseutfordringer som aktualiserer ytterligere forskning (Nystad ofl. 2010:17–24). Tilsvarende kunnskap foreligger ikke fra en fleretnisk samisk-norsk befolkning i bykommuner. Informasjon om helse og levekår innhentes via spørreskjemaopplysninger. Spørsmålene i spørreskjemaet på temaet helse er identiske med en del av spørsmålene i helse- og levekårsundersøkelsen, SAMINOR 2, del 1, fra 2012. Dette for at det skal være mulig å gjøre sammenligninger mellom de to surveyene, *Fra bygd til by* og SAMINOR 2.

Tilhørighet til sted og kultur

Hensikten med dette delprosjektet er å undersøke sammenheng mellom stedstilhørighet til oppvekstkommunen og det å være bosatt i by (Thuen 2003). Hva påvirker oppfattelsen av egen identitet, og hvor stor betydning har familie og miljø i oppfattelsen egen identitet?

Språk

Det overordna målet med temaet språk er å finne ut hvor mange som ønsker å bruke eller bruker eksisterende samiskspråklige barnehage- og skoletilbud i dag (Todal 2010:154–162, Todal 2009:115–147). Samtidig vil studien kartlegge behovet for slike tilbud hos andre generasjon samer som er bosatt i byer i Norge, men med røtter fra rurale kommuner i Nord-Norge. Studien vil også kunne vise utviklingen av samiskspråklige undervisningstilbud i de ulike bykommuner.

4.8 Avslutning

Det er tydelig at region 3, her representert med Kvalsund og Loppa kommuner, står overfor store utfordringer når det gjelder å stabilisere bosetningen. Utflyttingen er stor gjennom flere generasjoner og viser ingen avtagende tegn. Årsaker det kan pekes på, er manglende muligheter for utdanning i nærmiljøet, samt mangel på arbeidsplasser. Disse kommunene har store utfordringer med tanke på å stabilisere bosetningen, øke innflyttingen og mobilisere til bolyst. Område 1 med kommunene Karasjok og Kautokeino har den mest stabile bosetningen. Forklaringene er nok flere, men det er nærliggende å tro at det har sammenheng med den samiske institusjonsbyggingen som har vært gjennomført de siste tiårene. I tillegg står reindrifta sterkt i disse områdene.

Distriktene jobber energisk for å få flere tilflyttere til sine kommuner. Dette reflekteres gjennom blant annet slagord og kampanjer for å motivere flytting til distriktene. Men analysene våre viser at det er en betydelig andel personer som flytter midlertidig til de samisk-norske kommunene i vår studie, og som etter tre år flytter videre. Det er derfor muligheter til å stabilisere og øke bosetningen i kommuner ved å motivere potensielle videreflyttere til å bli bofaste.

Sysselsettingen i studiekommunene våre er gjennomsnittlig litt lavere enn sysselsettingen i hele landet, men forskjellene er ikke store. Det er derimot forholdsvis store regionale forskjeller. Områdene med lavest registrert sysselsetting blant menn er de tradisjonelle samiske kommunene i indre Finnmark. Det er fullt mulig at dette ikke er helt reelle tall, da mange jobber i primærnæringer uten at dette registreres i noe arbeidsregister.

For områder som er nabokommuner til byer, ligger det muligens ennå en mulighet for økt pendling. Pendling er mest uttalt blant personer som kjenner lokalområdet og vet om jobb- og pendlermuligheter i regionen.

Det har vært en betydelig utflytting fra norsk - samiske distriktskommuner til byer i Norge. Dette innebærer at mange av dem som har flyttet, har samisk og flerkulturell bakgrunn. Ventelig vil det kunne innebære at disse eller barna deres aktiviserer sin samiske bakgrunn i de byene de bor i. Dette vil ha konsekvenser for bykommunens tilbud til den samiske del av befolkningen. Også bykommunene må tilrettelegge og implementere samiske kulturelle og språklige tilbud i de offentlige tjenestetilbudene sine, blant annet gjelder det skoletilbud og helsetjenester.

Som vi skrev innledningsvis, vil registerstudier gi bakgrunnsinformasjon og en oversikt over den befolkningen som en studie ønsker å følge. Men for å finne svar på årsaker til flytting, betydning av relasjoner til oppvekststed, valg av språk og tilhørighet til byen det er flyttet til, må det brukes en annen studiemetode.

Alle som er registrert som utflyttere fra en av våre 23 samisk-norske kommuner, og som har bosatt seg permanent i en by, vil i løpet av høsten 2012 eller vinteren 2013 få tilsendt et spørreskjema. Skjemaet inneholder mange spørsmål og vil gi oss viktig informasjon om hvorfor distriktene opplever fraflytting. For at denne undersøkelsen skal gi oss viktig kunnskap og være representativ for utvalget vårt, er vi helt avhengige av at de som blir forespurt, gir oss svar tilbake.

Funn fra studien *Fra bygd til by* vil bli publisert i både nasjonale og internasjonale tidsskrifter.

Referanser

- Aubert, V. 1978. *Den samiske befolkning i Nord-Norge*. Oslo: Artikler fra Statistisk sentralbyrå nr. 107
- Bhopal, R.S. 2008. *Concepts of epidemiology : integrating the ideas, theories, principles and methods of epidemiology*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press
- Juvkam D., K. Sørli, I. Texmon 2010. *Demografisk utvikling i fem storbyer*. NIBR-rapport 2010
- Karlstad S., og I. Lie 2008. *Sentraliseringstendensene i norske regioner – befolkning og næringsliv*. Norut Alta rapport 2008:12. Norut Alta – Áлта
- Lund E, M. Melhus, K.L. Hansen, T. Nystad, A.R. Broderstad, R. Selmer, P.G. Lund-Larsen 2007. *Population Based Study of Health and Living Conditions in Areas with both Sami and Norwegian populations – The SAMINOR Study*. Int J of Circumpolar health 2007, 66(2)
- Nystad T., M. Melhus, M. Brustad, E. Lund 2010. *Ethnic differences in the prevalence of general and central obesity among the Sami and Norwegian populations – The SAMINOR study*. Scand J Public Health, 38(1)
- Sørli K. 2001. *Kommunedemografi-klassifisering og karakteristikk av befolkningsutviklingen i kommunene*. NIBR-rapport 2001
- Sørli, K. 2006. Bosettingspreferanser, flyttemotiver og flytteprosesser. Status og perspektiver omkring den regionale befolkningsutviklingen i Norge. Notat til KRD 16. februar 2006. Norsk institutt for by- og regionforskning, Oslo
- Sørli, K., A.R. Broderstad 2011. *Flytting til byer fra distriktsområder med samisk bosetting*. Samarbeidsrapport NIBR/ UiT – Senter for samisk helseforskning
- Thuen, Trond (red.) (2003): *Sted og tilhørighet*. Kristiansand: Høyskoleforlaget
- Todal, Jon 2009. Samisk språk i barnehage og skule. Sámi allaskuvla: *Samiske tall forteller 2009*
- Todal, Jon 2010. Samisk språk i barnehage og skule. Sámi allaskuvla: *Samiske tall forteller 2010*